

Lepo okolje krepi zdravje

Po nekajmesečnem oddihu se vam znova oglašam. Počitek od vsakdanje rutine je pomemben za zdravje. Nič manj pa ni za zdravje pomembna lepota okolja. Pred časom sem že pisal o preizkusu, ki so ga opravili v ZDA na pacientih, ki so prestali operacijo žolčnika. Ene so po operaciji namestili v sobo s pogledom na park, druge pa v sobo z oknom, skozi katerega je bil viden le zid stavbe nasproti. Operiranci, ki so bili v sobi s pogledom na park, so prej okrevali in so imeli manj zapletov po operaciji kot pacienti s pustim pogledom skozi okno.

To številko novic posvečam posebni temi o lepoti, ki me je pritegnila že pred mnogo leti. Gre za lepoto rož in za ljubezen, ki jo do njih gojijo zlasti ženske.

Dr. Iztok Ostan

Zakaj so rože lepe?

Sem zaprisežen evolucionist. Stvari, ki jih večinoma občutimo kot lepe, so ali pa so morale biti za naše bivanje tudi koristne. Travnik obsijan s soncem je lep, ker sta tako vreme in tako okolje ugodna za naše bivanje. Tak travnik ni lep sam po sebi in nasploh za vsa bitja. Če bi bil lep za krta, bi ta v lepem vremenu prilezel na vrh krtine in bi užival v pogledu nanj. Pa bi se to zanj tragično končalo. Ugledal bi ga krokar in zgodbe bi bilo zanj hitro konec.

Čeprav imajo »vsake oči svojega malarja«, nam je večji del lepotnih vzorcev vrojenih, ugotavlja dr. Semir Zeki, osnovatelj neuroestetike, posebne veje neurologije. Radi smo z ljudmi, ki so prijetnega, lepega videza. Preizkusi so pokazali, da že dvomesečni dojenčki dojemajo lepe in grde obraze enako kot odrasli: v lepe zrejo več časa kot v grde. V različnih kulturah veljajo za lepe podobne oblike obrazov. Predvsem je pomembna simetričnost. Zdi se, da simetrijo obraza povezujemo z zdravostjo osebe, asimetričnost pa z »infekcijami in boleznimi«, ugotavljata neuroestetika V. S. Ramarchandran in W. Hirsten.

Lepo nam je tudi, če je miza okrašena s skledo sadja. Sadje je bilo hrana naših prednikov že desetine milijonov let. Sadje je koristno za naše preživetje, zato ga doživljamo kot lepega. A zakaj so nam cvetlice lepe? Zlahka pojasnimo, zakaj so privlačne žuželkam, saj imajo od njih koristi. Za človeka pa je privlačnost cvetja težko pojasniti s koristmi, saj jih neposredno ni. Dr. David Deutsch z univerze v Oxfordu pravi, da lepota rož ni povezana z evolucijskimi koristmi za ljudi, pač pa da so cvetice »objektivno lepe«.

Težko to sprejemem, saj s to tezo ne pojasnimo, zakaj cvetje bolj privlači ženske kot moške. Zato se v nadaljevanju teh novic posvečam zgodovinskemu ozadju povezanosti žena in cvetja.

Novice pošilja: Institut.O, Vegova 29 c,
6000 Koper

Naročanje na novice in informacije: po e-mailu narocila@institut-o.com, po telefonu 040/277-857, preko spletne strani www.institut-o.com

Zakaj imajo ženske rade rože

Ne le pri nas, povsod po svetu se zlasti ženske rade ukvarjajo s cvetjem. Krasijo domove z njimi, dajejo si jih v lase, se oblačijo v tkanine s cvetnimi motivi ... Zakaj prav one, mi moški pa manj?

Eno od takih nič kaj praktičnih vprašanj, ki sem si jih postavljaj še v mladih letih, je bilo tudi tole: zakaj na tekmovanjih nagradijo samo prve tri tekmovalce, že četrta pa je »prav pozabljen«. Psihologi ugotavljajo, sem takrat zvedel, da tri zaznavamo kot posameznike, če so pred nami štirje, je to za nas že »množica«. Kasneje sem ugotovil, da nekatera lovsko-nabiralniška ljudstva znajo šteli le do tri, štiri in več pa imenujejo »več kot tri«. Lovstvo in nabiralništvo je trajalo v naši preteklosti približno dva milijona let. Ti kamenodobni ljudje so živeli in še živijo v skupinah od dvanajst do osemdeset ljudi. Kako, da se v tem dolgem evolucijskem času niso naučili šteti več kot do tri? Morda pa ti psihološki vzorci, vključno z ljubeznijo žena do cvetja, segajo v še bolj oddaljeno preteklost, sem si mislil.

Domnevni zgodovinski viri ljubezni žensk do cvetja

Ko sem sredi devetdesetih let preteklega stoletja preizkušal izključno surovo vegansko prehrano, me je zanimalo tudi vprašanje, kako daleč v preteklost sega naš praspomin na pretežno sadno prehrano.

Pred nekako tridesetimi milijoni let je bil tropski pragozd razširjen po večini Zemlje in je segal vse do Grenlandije. V njem so bila že namnožena sadna drevesa, ki so se v evoluciji pojavila relativno pozno, a so bila v tem času že toliko razširjena, da so se nekatere živali že specializirale za prehranjevanje s sadjem. Med njimi so bili tudi nekateri primati – naši prapredniki. Živel so v vrhovih drevesnih krošenj, saj tam sadje v gozdu najbolj uspeva. Kot pri vseh sesalcih tudi pri primatih velja pravilo, da se samice locirajo okoli hrane, samci pa okoli samic in se, tipično moško, borijo za oblast. In tu nas zgodba pripelje do cvetja. Pri tropskih sadnih drevesih je drugače kot v naših krajih, kjer spomladi drevje cveti, plodovi pa dozorejo šele čez nekaj mesecev. Kot pri limonovcih, so na tropskem sadnem drevju *sočasno* cvetovi in sadeži. Samica, ki je med cvetjem, je pametna samica, saj to pomeni, da je tam, kjer je tudi življenjsko pomembno sadje.

Domnevni zgodovinski viri »štetja do tri«

Znanstveniki menijo, da je bil skupni prednik sodobnih človeku podobnih opic in človeka afriški prokonzul. Bil je sadjejeda opica, ki je živela v času pred 23 do 14 milijonov let. Seveda je izumrla, a od nje so se pred nekako 17 milijoni leti odcepili giboni, ki so od vseh človeku podobnih opic nam najmanj podobni. Tako kot afriški prokonzul še vedno živijo v tropskem pragozdu in so prav tako sadjejedi. Domnevamo lahko, da so v nespremenjenem habitatu ohranili precej značilnosti vedenja, značilnih za naše praprednike.

Giboni živijo v tropskem pragozdu Malajskega polotoka. Vsak večer jih domačini slišijo, kako s kričanjem označujejo in varujejo svoje ozemlje pred vsiljivci in konkurenti. Njihove potrebe po sadežih so tolikšne, da na določenem območju lahko živi in se preživlja le par gibonov z mladiči. Mladič potrebuje sedem let, da odraste in se odseli. Sočasno pa lahko samica skrbi le za dva mladiča. Življenjska skupina gibonov je torej majhna. Zajema največ štiri člane. Če se damo v vlogo posameznega gibona, smo v skupini »jaz in trije drugi«. Lahko bi rekli, da gibonu ni treba znati šteti več kot do tri, da bi ugotovil, ali so prisotni vsi člani skupine. Ne moremo vedeti, ali so tudi naši pra-predniki živeli tako, a spoznanje poraja domnevo o izvoru naše sposobnosti, da tri osebe dojemamo kot posameznike, več pa že kot množico.

Ne vem, ali je to moje sklepanje o izvoru »štetja do tri« ter ljubezni žensk do cvetja pravilno. A vsaj za ljubezen žensk do cvetja vem, da je pravi blagoslov. Ko zjutraj vidim svojo soprogo, ko na balkonu ureja rože, vem, da je v redu in da je vse dobro. Možje po tradiciji zgradimo hišo, žene pa iz nje ustvarite dom; in del tega magičnega ženskega ustvarjanja so tudi rože.